



Mahremiyet

Prof. Dr. Sibel ERKAL İLHAN

Mahremiyet

- Mahremiyetin bir insan hakkı olduğu, genel kabul görmüş bir anlayıştır.
- İnsanlar kendileri hakkındaki bilgilerin adil bir şekilde işleneceği ve muamele göreceğinden emin olmalıdır.

Mahremiyet

- Mahremiyet, insan hakları içinde tanımlanması zor olanlarından biridir.
- Kavram, genel olarak kişilerin tek başlarına kalabildikleri, istedikleri gibi düşünüp davranabildikleri, başkalarıyla ne zaman, nerede, nasıl ve hangi ölçüde ilişki ve iletişim kuracaklarına kendilerinin karar verebildikleri bir alanı ve bu alan üzerinde sahip olunan hakkı ifade eder.

Mahremiyet

- Bir yetkilinin görevi gereğince öğrendiği devlet işlerini, tanıklık yaparken, yasada gösterilen yönteme uygun biçimde saklaması, söylememesi.
- Sağlık personellerinin mesleğini ve sanatını uygularken öğrendiği bilgileri, yasal zorunluluk gibi durumlar dışında, saklı tutma yükümlülüğü, sır saklamak ilkesi.
- Genellikle herkes tarafından bilinmeyen ve açıklanması sahibinin kişisel hak ve çıkarlarına zarar verme tehlikesi gösteren durum.

Mahremiyet hakkı;

- Sadece bir kimsenin özel ve aile hayatının saygı görmesini kapsamadığı gibi, yalnızca kişisel bilgi üzerinde denetim ya da egemenlik hakkı anlamına da gelmez.
- Özel hayat, bir kimsenin fiziki ve ahlâki bütünlüğü üzerindeki mahremiyet iddiaları ve ilgileri kadar, onun kişiliğini geliştirme özgürlüğünü, başkalarıyla kişisel ilişkiler kurma hakkını ve profesyonel iş yaşamına ilişkin etkinliklerini muhafaza etme yetkisini de içerir.

Sonuç Olarak

- Modern toplum koşullarında yaşanan gelişmeler, artan sosyal hareketlilik, buna bağlı olarak şekillenen akışkan kimlik, toplumsal ilişkilerdeki ve bağlılıklardaki yüzeysellik gibi gelişmeler, insanları **mahremiyet, özgürlük, güven ve istikrar** arayışına itmektedir.

Liberal yaklaşım

- Bireysel yaklaşım
- Liberal gelenekte, bireylerin eşit varlıklar olarak tanınmaları ve hakların taşıyıcısı varlıklar olarak görülmeleri söz konusudur.
- Liberalizm, bireycilik anlayışı çerçevesinde birbirleriyle çelişen veya uyumlu olmayan ilkelerin ve ideallerin birlikteliği olarak anlaşılmalıdır.

- Her bireyin biricik olduğunu ve yeri doldurulamaz bir değere sahip olduğunu ileri süren liberal düşünceye göre, bireyin dokunulamaz veya ihlâl edilemez bir değere sahip olduğu kabul edilmeli, onun özel hayat alanına veya özel etkinlik alanına saygı gösterilmelidir.

Komünteryan yaklaşım

- Toplum yayarı yaklaşımı
- Komünteryanlar, hakları temel alan düşünce tarzına karşı çıkararak ne insan varlığının ne de bireysel özgürlüğün toplumun dışında ve üstünde mümkün olamayacağını ileri sürerler.
- Komünteryanlara göre, mahremiyetin mutlak bir hak olduğu iddia edilemez.

Sonuç olarak denebilir ki

- Halen bireysel özgürlükler ve mahremiyet hakkı çerçevesinde yapılan tartışmalar, genellikle **birey-devlet, birey-toplum, bireysel çıkar-kamu yararı, bireysellik-kamusalılık** kavram çiftlerinin düşünülmesini ve tartışılmasını gerekmektedir.

Mahremiyeti farklı boyutlarıyla ele almak mümkündür.

- Gizlilik şeklinde mahremiyet
- Anonim mahremiyet
- Otonomi mahremiyeti

Gizlilik Şeklinde mahremiyet

- Bireylerin kendileri hakkındaki bilgileri, belirli eylemlerini, herkese veya seĒtiđi bazı kişilere karşı gizli tutmayı istemesidir.
- Bireylerin bazı davranışları (toplum iĒerisinde yapılmış olsa dahi) bireyle
- İlişkilendirilemeyecek Şekilde yapma isteđi, yani anonim olabilme arzusudur.

Anonim mahremiyet

- bireylerin bazı davranışları (toplum içerisinde yapılmış olsa dahi) bireyle ilişkilendirilemeyecek şekilde yapma isteği, yani anonim olabilme arzusudur.

Otonomi mahremiyeti

- bireyin bazı davranışlarının aleni veya gizli kalması tercihinin kendine bağılı olması, devlet veya diğere kişilerin ilgisine kapalı kalmasını tercih etmesidir

- Devlete karşı mahremiyet hakkı, diğer kişilere karşı mahremiyet hakkından iki bakımdan ayrılır.

İlk Fark

- kişiler arasında hırsızlık vb yollarla diğeri rızası olmadan başkasının mahremiyet alanlarını ihlal etme durumları söz konusu olsa da, birbirleriyle olan ilişkileri genelde gönüllü ve iradi olur.
- Birey diğeri açıklayacağı kişisel bilgileri üzerinde kontrol sahibidir. Birey, diğeri kişilere karşı mahremiyetini koruyacak güce ve önlemlere sahiptir. Ancak devlet oldukça çok geniş bir alanda kişi mahremiyetine karşı cebri müdahaleler gerçekleştirebilir.

İkinci Fark

- İkinci fark ise devletin vatandaşlar üzerinde fiziksel güç uygulamaya dayanan bir egemenliğin olmasıdır.
- Bireylerin üçüncü şahıslara karşı kendi mahremiyetini koruyacak bazı tedbirler alması mümkündür (kendisini diğer vatandaşlara karşı koruyabilir, kilit ve hırsız alarmları gibi tedbirler alabilir); ancak devlete karşı kendini ve kişisel bilgilerini koruması söz konusu olduğunda çok güçsüzdür.

Anayasada Mahremiyet

- Kişi dokunulmazlığı
- Konut dokunulmazlığı
- Özel hayatın gizliliđi

Kamuda Mahremiyet Veri Koruma

- Devlet ve özel kurumlar kişiler hakkında büyük miktarda veri topluyor (kredi kartı şirketleri, bankalar, alışveriş marketleri, internet siteleri)
- Reklam ya da hizmet kalitesini artırma amaçlı bireyler kurumlar karşısında güçsüzleşiyor.
- Kurum birey hakkında çok şey biliyor
- Birey kurum hakkında neredeyse hiçbir şey bilmiyor

- Kamuya hizmet sunumunda ve çeşitli işlevlerin yerine getirilmesinde kamu kurumları vatandaşlarla ilgili kişisel bilgileri toplar ve kullanır (sağlık kayıtları, vergi iadeleri, sabıka kayıtları, ehliyet verileri vs gibi).

Hangi Veriler Değerli?

- İsim, doğum tarihi, adres, telefon,
- Yapılan her alışveriş, telefon görüşmeleri, mesajlaşmalar, e-postalar
- Politik ve dini görüşler
- Cinsel tercihler
- Sağlık verileri
- Gelir verileri
- Ziyaret edilen web siteleri
- Arama motorlarında yapılan aramalar

Sorunlar

- Verilerin izinsiz ya da yasalara aykırı şekilde toplanması
- Verilerin toplama amacına uygun olmayan şekilde kullanılması
- Verilerin güvenliğinin sağlanmaması
- Verilerin kişinin denetimi dışında başkalarına aktarılması
- Verilerin kişinin denetimi dışında başka verilerle birleştirilmesi
- Kişilerin kendileriyle ilgili ne veri tutulduğunu bilememesi, yanlışları düzeltememesi

Verilerin Güvenliđi

- Güvenlik açıkları, hatalar ya da düşüncesizlik nedeniyle veriler açığa çıkabiliyor
- Veri toplayanlar bu verilerin güvenliğini sağlamalı

Teknoloji ve Mahremiyet

- Örneğin bir kişinin saklı olması gereken özel bilgilerinin bir başka kişi tarafından elde edilip, kulaktan kulağa yayılması ile ulaşabileceği kitle, mahalle veya semt ile sınırlı kalıp, zaman içinde unutulacakken; bu mahrem bilgilerin internette yayınlanmasıyla tüm dünyaya açık olacak; bir resim, video veya ses görüntüsü veya yazı defalarca kopyalanacak ve teorik olarak sonsuza değin sanal dünyada varlığını sürdürecektir.

- Kişi mahremiyetinin üçüncü kişiler tarafından ihlalden daha önemli bir sorun da vatandaş devlet ilişkilerinde ortaya çıkmaktadır. Kamu hizmeti sunumunda vatandaş ile devlet arasındaki ilişki, eşitsizlik esasına dayalıdır.
- Sunulan hizmet, hizmete erişim şartları ve ilişki biçimini devlet belirler ve vatandaş bunlara uymak durumundadır.
- E-devlet kurumlarında hizmet alımı esnasında pek çok kişisel bilgi talep edilir.

- Yine e-devlet kurumlarında toplanan kişisel bilgilerin korunamaması, birey aleyhinde sonuçlar doğuracak şekilde kullanılması ve ilgili kurumlar tarafından “bilgi saçılması” şeklinde yayılması tehlikesi, bireylerde yerleşik bir korku hissine neden olmakta ve olumsuz davranış ve duygu değişimlerine yol açabilmektedir.

- Sosyal Medya ve mahremiyet
- Medya ve mahremiyet
- Cep telefonlarındaki konum paylaşma



Kafes arkasındaki evler ve kadın



- Osmanlı'da kadınların kafes arkasından çıkmasını sağlayan ilk meslek EBELİK tir.

Sağlık Hizmetlerinde Mahremiyet

- Kimlik bilgileri
- Özel bilgiler
- DNA Analizleri
- Hizmet sunumunda mahremiyet (Doğumda, Hasta bakımında, sağlık bilgilerinin paylaşımında)

Örnek: İngiltere DNA veri bankası



The image shows a screenshot of a BBC News website page. The page is dated Thursday, 4 December 2008. The main headline is "DNA database 'breach of rights'". The article text states: "Two British men should not have had their DNA and fingerprints retained by police, the European Court of Human Rights has ruled. The men's information was held by South Yorkshire Police, although neither was convicted of any offence. The judgement could have major implications on how DNA records are stored in the UK's national database. The judges said keeping the information 'could not be regarded as necessary in a democratic society'." There is also a small image of a DNA double helix structure.

- ▶ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararı (2008):
Hüküm giymemiş kişilerin DNA bilgileri saklanamaz.

Doğum Salonu

- Doğum masasının yönü
- Dođuma babanın katılımı



Hasta bakımında bedensel bütünlüğü konuma

- Bedensel bütünlüğe saygı, hastanın düşünsel değerlerini korumayı taahhüt etmek anlamı taşımaktadır.



Beni dinlediđiniz için teŐekkürler

